

INFORMACIJA

TREČIOJI
BALTŲ IR SLAVŲ
AKCENTOLOGŲ
KONFERENCIJA

Leideno universitete, turinčiame senas indoeuropeistikos tradicijas, 2007 m. liepos 27–29 d. vyko trečioji tarptautinė baltų ir slavų akcentologijos konferencija (*Third International Workshop on Balto-Slavic Accentology*). Pirmąją akcentologų konferenciją 2005 m. surengė Zagrebo¹, antrąją 2006 m. – Kopenhagos universitetai. Tik trečiojoje konferencijoje dalyvavo atstovų iš Lietuvos – šios informacijos autorius ir Vytautas Rinkevičius.

Per tris dienas 24 mokslininkai iš Olandijos, Kroatijos, Danijos, JAV, Rusijos, Austrijos, Vokietijos, Čekijos, Bulgarijos, Slovėnijos ir Lietuvos perskaitė 25 pranešimus, kurių didžioji dalis buvo skirta slavų kalbų akcentologijos ir prozodijos problemoms. Šioje informacijoje daugiau dėmesio skirsiu baltistiniams pranešimams bei tiems, kuriuose nagrinėti baltistikai reikšmingi dalykai.

¹ Zagrebo konferencijos pranešimai jau išleisti, žr.: Mate Kapović, Ranko Matasović (eds.), *Tones and theories: proceedings of the International Workshop on Balto-Slavic Accentology*, Zagreb, 1–3 July 2005, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2007, 240 p.

Baltų akcentologijos problemas nagrinėjo keturi pranešėjai. Vladimiras A. Dybo (Maskva) įrodinėjo, kad prūsų kalbos veiksmažodžiui rekonstruotinos dvi akcentinės paradigmos: 1) pastovaus kirčio paradigma su kirčiu šaknyje (pvz., *po-¹stānimai*) ir pagal Kortlandto dėsnį į kamiengalį perkeltu kirčiu (pvz., *g¹rrimai*); 2) kilnojamo kirčio paradigma, pvz.: *giwe¹mmai*, *werte¹mmai*. V. Rinkevičius (Vilnius), remdamasis morfologinės akcentologijos principais, aptarė prūsų kalbos daiktavardžių su priegaisiais *-inīk-/-enīk-* ir *-ik-/-īk-* kirčiavimą. Alwinas Klekhorstas (Leidenas), pasitelkęs anatolų kalbų faktus, įrodinėjo, kad lie. *duktē* ir skr. *duhitá* galūninis kirtis esąs antrinis. Bonifacas Stundžia plėtojo mintį, iškeltą prieš keliolika metų, apie prozodine akomodacija aiškinamą cirkumflekso ryšį su palatalizacija lietuvių kalbos žodžių daryboje, plg.: *dvinītis* ir *dvinýtas*, *maitēdis* ir *maitéda*, *šáltis* ir *šáltas*, *beržynė* ir *beržýnas*, *šarvuōtis* ir *šarvúotas*.

Keli pranešimai buvo skirti baltų ir slavų kalbų akcentologijos ir prozodijos problematikai. Miguelis Carasquer Vidalas (Hilversumas, Olandija) kalbėjo apie skiemenis, priegaides ir žodžio galo dėsnius – pernelyg plačia tema, apimančia daugybę priegaidžių kilmės ir raidos problemų. Du pranešėjai diskutavo Winterio dėsnio tema: Frederikas Kortlandtas (Leidenas) konstatavo, kad prieštaravimų šiam dėsniui ne liktų, jei priimtume tezę, kad glotalizacija

buvo prarasta ide. laikais, ir neoperuotume klaidingai etimologizuojamais faktais; Guusas Kroonenas (Leidenas) atkreipė dėmesį į abejotinai interpretuojamus germanų kalbų duomenis, iškeliamus ginčuose dėl šio dėsnio. Tijmenas Pronkas (Leidenas) analizavo žodžio pradžios kirčiuotus *i- ir *u- (< *Hi-, *Hu-) baltų ir slavų kalbose. Adamas Hylstedas (Kopenhaga) pademonstravo, kaip baltų ir slavų akcentologijos faktai leidžia argumentuoti tolimų laikų protoide. ir protofinų-ugrų šeimų ryšius.

Didžioji dalis pranešimų, kaip sakyta, buvo slavistiniai. Nagrinėta praslavų akcentinės paradigmos (Georgas Holzeris, Viena), prozodijos sistema ir jos raida (Thomas Olanderis, Sofija; Elena Stadnik-Holzer, Berlynas), kiekybės raida (Romanas Sukačas, Opava, Čekija), vardažodžio prozodinės paradigmos ir jų refleksai Vakarų slavų kalbose (Ronaldas Feldsteinas, Bloomingtonas). Matejus Šekelis (Liubliana) aptarė vieną slovėnų dialektą su išlaikytu archajišku kirčiavimu, Orsatas Liborio (Zagrebas) – šiuolaikinio Dubrovniko kirčiavimo sistemą, o Keithas Langstonas (JAV) – priegaidžių pakeitimą kaikaviškojoje tarmėje. Net penki pranešimai skirti veiksmožodžių (trys iš jų – i kamieno žodžių) kirčiavimui: 15 a. štokavų rankraščiuose (Irina Pekunova, Maskva), bulgarų rankraštyje (Margarita Živova, Maskva), Kuklicos tarmėje (Mislavas Beničius, Zagrebas), kroatų tarmėje (Mate Kapovičius, Zagrebas), kai kuriose rusų tarmėse (Aleksandra Ter-Avanesova, Maskva).

Teoriniams klausimams buvo skirti V. A. Dybo (Maskva) ir Aleksejaus Andronovo (Sankt Peterburgas) pra-

nešimai. Pirmasis pranešėjas trumpai paaiškino Maskvos akcentologijos mokyklos principus ir aptarė kalbų akcentinių sistemų tyrimo rezultatus, gautus taikant šiuos principus (beje, Dybo, sukūręs minėtąją mokyklą, ne kartą apie tai yra rašęs). Antrasis mokslininkas, plėtodamas morfologinės akcentologijos koncepciją, įrodinėjo, kad dominacijos savybė priskirtina ne afiksinėms morfemoms (paprastai žodžių darybos formantams), o žodžių darybos tipams (modeliams). Pranešimo teiginiai buvo iliustruojami lietuvių kalbos faktais.

Bonifacas STUNDŽIA
[bonifacas.stundzia@flf.vu.lt]

TARPTAUTINĖ JONO KAZLAUSKO KONFERENCIJA

2007 m. rugsėjo 21 d. Vilniaus universiteto Baltistikos katedra jau šeštąją kartą pagerbė žymaus kalbininko Jono Kazlausko atminimą tradicine tarptautine moksline konferencija „Jono Kazlausko diena: kalbos istorijos dalykai“. Konferencijoje buvo perskaityti aštuoni pranešimai, kuriuose nagrinėtos įvairios istorinės baltų kalbotyros problemos.

Pirmasis renginio dalyvis Karis Liukkonenas (Helsinki) savo pranešime iškėlė mintį, kad suomių kalbos baltizmai datuoti pirmaisiais mūsų eros amžiais, o jų skolinimosi šaltinis turėjęs būti ne kuri nors baltų prokalbės tarmė, o kuršių kalba. Nijolė Čepienė (Vilnius), aptardama lietuvių kalbos germanizmus su žodžio pradžios priebalsiais *h*, *j*, *g*, teigė, kad vokiečių kalbos žodžio pradžios *h* lie-